

ПАГАВОРЫМ ПА ШЧЫРАСЦІ

САМІ—І НІХТО ІНШЫ!

З ПАСТАЯННЫМ ПРАДСТАЎНІКОМ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ У ААН ГЕНАДЗЕМ БУРАЎКІНЫМ

ГУТАРЫЦЬ РЭДАКТАР ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ» ВАЦЛАЎ МАЦНЕВІЧ

Для мяне асабіста Генадзь Бураўкін найперш паэт, а потым ужо дзяржаўны дзеяч, палітык, дыпламат. Але і ў паэзіі, і ў палітыцы яго вызначае і адрознівае свая, асабістая грамадзянская пазіцыя. А сутнасць яе, на мой погляд, у тым, што Генадзь Бураўкін заўсёды быў беларусам: і ў тых часах, калі большасць яго суайчыннікаў, каторыя там, на высокай арбіце, баяліся і рот раскрыць, каб сказаць з трыбуны слова па-беларуску, і цяпер, калі яны ж усяляк, хоць знешнімі атрыбутамі, пнуцца падкрэсліць сваю беларускасць.

Ён такі, бескампрамісны і можа занадта прамалінейны, але маўчаць пра тое, што яму баліць як грамадзяніну, не можа, ды і не стане.

У час адпачынку, які Генадзь Бураўкін правёў у Мінску, на некалькі дзён вырваўшыся на сваю Полаччыну, каб пабачыць бацькоўскую хату, мне ўдалося «перахапіць» яго, затузаўнага і тут рознымі дзелавымі спатканнямі, і гадзінку пагутарыць з ім. Мне хацелася больш даведацца і зразумець не пра тое, што адбываецца ў прадстаўніцтве Беларусі ў Нью-Йорку, а ў душы паэта і палітыка Генадзя Бураўкіна.

— Дык якой жа адтуль, з «прыгожых далёка», бачыцца наша Беларусь?

— Яна бачыцца па-рознаму для розных людзей: для тых, хто адсюль родам, у каго тут карэнні, яна, канешне, у нейкай такой романтичнай дымцы, безумоўна, пераважаюць больш надзеі і жаданні, чым веданне рэалій. А для тых, хто пра Беларусь мала ведае, то яна і сёння яшчэ загэдка. Адзінае, што безумоўна там я адчуваю, і ў Нью-Йорку, і ў ААН, — гэта тое, што цікавасць да Беларусі значна ўзрасла. Гэтаму спрыяла такая гістарычная падзея, як беларэжскія пагадненні, таму што мы аказаліся ў цэнтры ўвагі, мы сталі коардынацыйным цэнтрам Садружнасці. І натуральна, што ўвесь палітычны свет захацеў даведацца: што такое Беларусь?

Яшчэ сказаў бы, што ў апошні час пачынаюць прывыкаць да таго, што мы самастойныя. Раней, хаця ў нас былі ўсе правы самастойнай дзяржавы, раўнапраўнага члена ААН, але ўсе ведалі, што рэальна мы — частка Савецкага Саюза і паводзім сябе адпаведна. Цяпер мы — самастойная дзяржава. Выяўляецца гэта, у прыватнасці, у ААН, у тым, што нас сталі дапускаць да многіх сур'ёзных рабочых органаў, у якіх мы раней не ўдзельнічалі. Я маю на ўвазе эканамічны і сацыяльны савет (ЭКАСОС), Праграму развіцця ААН (ПРААН).

І яшчэ дэталь: калі раней з намі загадзя не заўсёды ўсур'ёз раіліся, лічачы, што трэба раіцца з Савецкім Саюзам, а Беларусь нікуды не па-

дзеца: як прагаласуе Саюз, так прагаласуе і Беларусь, то цяпер да нас ідуць, каб пра нашу пазіцыю даведацца, каб параіцца па фармулёўках, папрасіць удзельнічаць у падрыхтоўцы рэзалюцый, быць сааўтарамі.

— Ну і наша прадстаўніцтва ў ААН цяпер не рэкламная вітрына, якім было, калі мы ўваходзілі ў склад СССР, а сапраўды частка Беларусі ў вялікім свеце — супольнасці народаў.

— Што пастаяннае прадстаўніцтва робіць для Беларусі? Па-першае, мы стараемся прадстаўляць інтарэсы рэспублікі: імкнёмся, каб у дакументах, рашэннях ААН, улічваліся інтарэсы Беларусі. Безумоўна, не ўсё, што мы хо-

[Заканчэнне на 3-й стар.]

З мастаком Мікалаем Селешчуком я незнаёма, але дакладна магу сказаць: ён — добры чалавек. Адкуль я гэта ведаю? А таму, што чалавек, які любіць дзяцей, бліжэй быць не можа. Адкуль я ведаю, што ён любіць дзяцей? А ці можна так прыгожа маляваць ілюстрацыі да дзіцячых кніжак, не любячы малых! Але трэба сказаць, што мастак Мікалай Селяшчук вядомы не толькі як афарміцель дзіцячых [і «дарослых»] кніг, але і як аўтар шматлікіх і вельмі цікавых мастацкіх палотнаў і графічных работ. Зблытаць іх з чымі-небудзь яшчэ немагчыма, і можа, не кожны адразу прыме іх. Тут цесна звязаны і час, і прастора, і рэальнасць, і ілюзорнасць. Можа, з-за неардынарнасці твораў і нельга назваць лёгкім шлях мастака. Але зараз, здаецца, наступіў час, калі работы Мікалая Селешчука атрымаюць сапраўднае прыз-

нанне. Мяркуюць самі: у 1989 годзе на Міжнароднай кніжнай выставе ён атрымаў залаты медаль за афармленне кнігі «Казкі беларускіх пісьменнікаў», у 1990 — прымае ўдзел у аўкцыёне рускага жывапісу ў Парыжы, у гэтым годзе яго работы з поспехам дэманструюцца на выставах у Хельсінкі і Афінах. За серыю графічных твораў і мастацкіх палотнаў «Мая Беларусь», «Свята», аўтабіяграфічны цыкл з работ «Канец сезона туманаў» і «Памёр бацька», ілюстрацыі да паэмы Якуба Коласа «Сымон-музыка» Мікалай Селяшчук вылучаны на атрыманне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь 1992 года.

НА ЗДЫМКАХ: мастак Мікалай Селяшчук; «Дзяўчына з птушкай» — адна з апошніх работ Мікалая Селешчука.

ДА УСІХ ЧЫТАЧОУ І ПАПІСЧЫКАЎ «ГОЛАСУ РАДЗІМЫ» У КРАІНАХ СНД

ПАВАЖАНЫЯ ЗЕМЛЯКІ!

Апошнім часам у рэдакцыю пасыпаўся град лістоў і тэлефонных званкоў з пытаннем, як падпісацца на «Голас Радзімы». Выказваецца таксама і непаразуменне: чаму няма газеты ў дадатку да цэнтральнага каталога, як абяцалася ў нашай рэкламе. Адказваем. Прычына адна і добра вядомая: суб'ектыўзм у стаўленні да беларускамоўнага друку. Нягледзячы на тое, што ўсе фармальнасці, у тым ліку аплата паслугі за ўключэнне ў каталог, намі былі выкананы, газеты там не аказалася. І гэта ў той час, калі трэць усіх нашых падпісчыкаў жыве ў краінах СНД.

Шаноўныя суайчыннікі! У нас няма іншага выйсця, як самім высыліць вам газету. Заяўкі на падпіску на першае паўгоддзе 1993 года тэрмінова накіроўвайце ў рэдакцыю. Усе даведкі — там жа. На другое паўгоддзе мяркуем прабіцца такі ў цэнтральны каталог, аб чым паведамім пазней. Упэўнены: наш чытач нас не пакіне.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

СУСТРЭЧА З ПІСЬМЕННІКАМІ

**НЕ БЕЛАРУСІЗАЦЫЯ,
А НАЦЫЯНАЛЬНАЕ
АДРАДЖЭННЕ**

Прынцыповую нязгоду з тэрмінам «беларусізацыя», што ўжываецца ў кантэксце нацыянальнага адраджэння, выказаў на сустрэчы з беларускімі пісьменнікамі Старшыня Вярхоўнага Савета рэспублікі Станіслаў Шушкевіч.

У такім шырокім саставе літаратары сабраліся ў будынку парламента ўпершыню. Адказаць на іх шматлікія пытанні згадзіўся і кіраўнік урада Вячаслаў Кебіч.

Вядома, зусім не тэрміналогія стала асноўнай тамай амаль двухгадзішняй размовы. Проста асноўная ідэя ўсіх пісьменніцкіх выступленняў зводзілася да дрэннай рэалізацыі закона аб мовах.

У пацвярджэнне прыводзіліся прыклады заняпаду нацыянальнага кнігавядання, правал падпісной кампаніі на беларускамоўную прэсу. Гаварылі аб сацыяльнай неабароненасці пісьменнікаў, якія атрымліваюць за сваю працу крыне нізкія ганарары.

Ад дэкларацый аб нацыянальным гонары да канкрэтных рэцэптаў правядзення беларусізацыі — такі быў дыяпазон выступленняў многіх прамоўцаў.

У дапамозе пісьменнікам як вялікай часткі нацыянальнай культуры ўрад не адмаўляе. В. Кебіч прапанаваў нават прысутным дапамагчы ў падрыхтоўцы аднаведнага Указа.

3 ЧУЖЫХ СТАРОНАК

**ВЯРТАЦА —
ДЫК ПРЭЗІДЭНТАМ**

Пакуль нашы заканадаўцы ўсё яшчэ вырашаюць, быць ці не прэзідэнтам на Беларусі, у Польшчы ўжо з'явіўся прэзідэнт на гэтую пасаду.

Як паведамляюць варшаўская «Газета Выборча» і беластоцкі штотыднёвік «Ніва», пяцідзесяцігадовы грамадзянін Польшчы і Канады граф Аляксандр Прушынскі зусім сур'ёзна заявіў аб сваім намере балаціравацца ў прэзідэнта Беларусі.

Дарэчы, граф Прушынскі родам з горада Ваўрадыму. Ён ужо ледзь час збіраецца вярнуцца на лены яму грамадзянства Рэспублікі Беларусь.

Так што першы крок да прэзідэнцкага крэсла можна сказаць зроблены.

СУМНЫЯ ЛІЧБЫ

АМЕРЫКА-РАЗЛУЧНЦА...

Не змяняецца паток грамадзян Рэспублікі Беларусь, што выезджаюць за мяжу на пастаяннае месца жыхарства. У 1989 годзе атрымалі замежныя візы 14 680 чалавек, а ў 1991 годзе — 22 017. Найбольшая колькасць эмігрантаў за 1991 год — з Мінска (8 804), крыху менш (6 615) выезджаюць з Гомельскай вобласці, з Магілёўскай — 3 458, з Віцебскай — 1 375. Па выніках мінулага года самымі непахіснымі аказаліся гродзенцы — 241 чалавек пакінуў межы радзімы.

ПАСЛЯ НАРАДЫ У БІШКЕНУ

**У РУБЛЕВАЙ ЗОНЕ
ЗАСТАЮЦА 6 ДЗЯРЖАЎ
САДРУЖНАСЦІ**

Каардынатар рабочай групы СНД Іван Каратчэня паведаміў, што пагадненне аб уваходжанні ў рублёвую зону ў Бішкеку падпісалі Расія, Казахстан, Узбекістан, Беларусь, Кыргызстан і Арменія. На прэс-канферэнцыі ў сталіцы Кыргызстана па выніках нарады кіраўнікоў дзяржаў Садружнасці ён паведаміў таксама, што ўсе краіны — члены СНД, акрамя Украіны і Азербайджана, падпісалі пагадненне аб стварэнні міждзяржаўнага банка ўзаемных разлікаў.

МУЗЕІ

Ваенна-патрыятычны музей пабудаваны ў Кобрыне. Да афіцыйнага яго адкрыцця далёка, але некаторыя выставачныя залы ўжо дзейнічаюць. У іх арганізавана экспазіцыя, прымеркаваная да 180-годдзя перамогі пад Кобрынам рускіх войск у Айчынай вайне 1812 года над арміяй Напалеона. На выстаўцы прадстаўлены зброя і абмундзіраванне той далёкай пары з запаснікаў музея імя Суворова, партрэты рускіх палкаводцаў, выкананыя мясцовымі мастакамі.
НА ЗДЫМКУ: ваенна-патрыятычны музей у Кобрыне.

ТАВАРЫ НАРОДНАГА СПАЖЫВАННЯ

Выпускі красовак зручных, прыгожых, з натуральнай скуры наладзіла вытворча-камерцыйная фірма «Міно», у ліку заснавальнікаў якой — Мінскі доследна-механічны завод «Бытсаюз», інстытут «Белбытэхпраект» і іншыя арганізацыі. Цана навінкі параўнаўча невысокая — каля тысячы рублёў. Першая партыя вырабаў — 10 тысяч пар — не заляжалася на гандлёвых прылаўках. Усяго ж фірма «Міно» мяркуе дасягнуць выпуску красовак да 160 тысяч пар у год.
НА ЗДЫМКУ: аўтаматычную лінію па вытворчасці красовак абслугоўвае наладчык-аператар Ігар САВЕЛЬЕВ.

НЯВЫГАДНАЕ ПАРТНЁРСТВА

ХТО КАМУ ВІНЕН

Па ацэнцы Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь і арганізацыі Расіі за 25 мільярдаў рублёў. Неплацяжы набылі масавы і хранічны характар. За апошнія месяцы беларускія прадпрыемствы пералічылі 67,2, а атрымалі толькі 29,6 мільярда рублёў.

Не апраўдаліся і разлікі на тое, што плацежаздольнасць нашай рэспублікі будзе адноўлена шляхам заліку ўзаемных патрабаванняў. Расійскія партнёры не выконваюць сваіх абавязацельстваў, чым літаральна «ставіць на калені» беларускіх гаспадарнікаў.

КАМЕРЦЫЙНАЕ ПАЛЯВАННЕ

**ЗА ВЫСТРАЛ — 4 ТЫСЯЧЫ
МАРАК**

Згодна са статыстыкай, у лясак Беларусі сёлета — каля 30 тысяч ласёў. З 1974 года на іх дазволена паляваць па ліцэнзіях, і кожны год адстраляваецца да пяці тысяч жывёл.

Ласінае мяса, як вядома, карыстаецца вялікім попытам на міжнародным рынку. Гэта і навяло работнікаў паліўнічых гаспадарак рэспублікі на думку аб арганізацыі камерцыйнага палявання для замежных гасцей. Тых, хто жадае папаляваць у беларускіх лясках, знайшлося нямала. Менш чым за год інашаземцы здабылі тут 55 ласёў, 10 аленяў, 18 дзікоў.

За здавальненне ляс, натуральна, расплачваюцца валютай. Кошт ліцэнзіі на адстрэл ласясамца даволі высокі — 4 тысячы нямецкіх марак. Гэтай сумы цалкам хапае, каб на працягу года забяспечваць усім неабходным адну паліўнічую гаспадарку.

3 ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫІ

**КОНСУЛЬСКАЯ СЛУЖБА
РЭСПУБЛІКІ
НА ШЛЯХУ ДА СТАНАЎЛЕННЯ**

На мінулым тыдні ў Міністэрстве замежных спраў РБ адбылася прэс-канферэнцыя на тэму дзейнасці консульскай службы. Удзел у ёй прынялі супрацоўнікі консульскага аддзела міністэрства і намеснік міністра замежных спраў У. АСТАПЕНКА.

На пытанне карэспандэнта «Голасу Радзімы» аб тым, якія галоўныя накірункі ў рабоце консульскай службы з замежнымі суайчынікамі ён можа выдзеліць, намеснік міністра адзначыў, што хоць сувязі з дзяспарай не з'яўляюцца галоўным абавязкам консульстваў, аднак умацаванню сувязей будзе, безумоўна, садзейнічаць пашырэнне фізічнай прысутнасці беларускіх прадстаўніцтваў у іншых краінах свету. Такія прадстаўніцтвы паўсталі і дзейнічаюць у ЗША, Канадзе, Польшчы, Францыі, Ізраілі, дзе расцелена асноўная частка нашых землякоў. Лепшаму кантактаванню з імі будзе адпавядаць ўдасканаленне работы па дакументаванню, афармленню візаў. МЗС мае ў сваіх планах і стварэнне спецыяльных фондаў па дапамозе таварыствам і абшчынам замежных беларусаў. У. Астапенка падкрэсліў, што прыярытэтным напрамкам па-ранейшаму з'яўляецца прамы дыялог з беларусамі беластоцкага падротрыма газеты «Ніва». Тым не менш, як адзначалася на прэс-канферэнцыі, адкрыццё консульскіх прадстаўніцтваў Беларусі значна адстае ад тэмпаў усталявання дыпламатычных адносін з інашаземнымі дзяржавамі. Важнейшым фактарам, які стрымлівае гэты працэс адкрыцця, намеснік міністра назваў адсутнасць валютных сродкаў, а таксама ўвагі ўрада да патрэб консульскай службы. Нягледзячы на гэта, у бліжэйшы час месца на месце дадаць да ліку існуючых яшчэ 10—15 новых прадстаўніцтваў.

Менавіта консульскі аддзел міністэрства, як ужо паведаміў сваім чытачам «Голас Радзімы», займаецца разглядам заяў аб набыцці грамадзянства Беларусі. Канчатковае ж рашэнне прымаецца на ўзроўні Вярхоўнага Савета. З тлумачэннямі на гэты конт выступіў А. Важнік. Згодна з імі, на сённяшні момант ёсць многа людзей, хто жадае атрымаць беларускае грамадзянства. Пераважную большасць складалі аічынікі, якія жывуць у Таджыкістане, Казахстане, Узбекістане. 200 чалавек з Эстоніі звярнуліся ў МЗС з аналагічнай просьбай.

Журналісты даведаліся таксама, што, па некаторых звестках, у Ізраілі ўтварылася шматтысячная чарга з ліку яго грамадзян, былых уладальнікаў «малаткастага-сярпастага», якія імкнучыся вярнуцца назад на Беларусь. Гэтае сваё жаданне яны матывуюць тым, што іхні пераезд у Ізраіль быў крокам памылковым.

Удзельнікі прэс-канферэнцыі некалькі разоў рабілі асобныя акцэнт на пытаннях афармлення візальных візаў і аплаты гэтых паслуг. Было заяўлена як супрацьвага тым чуткам, нібыта міністэрства завывшае кошт паслуг, што ніякай наўняснаці ні ў свецкіх рублях, ні ў валюце на свой рахунак МЗС не кладзе. А справа ў тым, што пасольства замежных краін бяруць за гэту работу вялікія грошы, сума якіх час ад часу павялічваецца прапарцыянальна росту інфляцыі. Напрыклад, за афармленне візы пасольства Нідэрландаў бярэ 6 тысяч рублёў, яшчэ больш — Бельгіі. Таму нярэдка збіраецца значная колькасць наяўных грошай, якія затым перадаюцца ў Маскву таму ці іншаму пасольству.

Супрацоўнікі консульскай службы міністэрства заявілі, што выключна іхняе ведамства, а таксама служба ВІР, яны і толькі яны, маюць права вырабляць і выдаваць беларускім грамадзянам замежныя пашпарты. Усе іншыя канторы і малыя прадпрыемствы, якія мала што ні на кожным слупе прапануюць у сваёй рэкламе такі від сервісу, гэтым правам не надзелены. Аднак па ўсяму відаць, што краяз яны і шчыруюць ч гэтым накірунку. Але і ў іх з'явіліся канкурэнты. І зы думаецца, хто?

Не дзе-небудзь, а ў Мінску, Гродне і Брэсце, як было сказана прадстаўнікамі вышэйшай знешнепалітычнай установы рэспублікі на сустрэчы з журналістамі, быццам бы працуюць філіялы расійскага Міністэрства замежных спраў, якія афармляюць замежныя пашпарты і іншыя, неабходныя для выезду за мяжу дакументы. Пры гэтым ставіцца ўмова запісаць у графе «нацыянальнасць» не «беларус», а «рускі». Ёсць выпадкі, калі людзі, вырабіўшы такія фальшывыя пашпарты за невялікія грошы, не атрымалі дазвол перасекчы граніцу. А колькі тых, хто атрымаў? Хоць яшчэ вядзецца расследаванне, і, трэба думаць, мы даведаемся і аб яго выніках, але ж адразу самахоць паўстае цэлы тузін пытанняў. На падставе якіх дамоўленасцей гэтыя «філіялы» прысвоілі сабе функцыі беларускай дзяржавы па ідэнтыфікацыі яе ж грамадзян і выдачы ім пашпартаў з падтасаванымі данымі? Хто і калі іх рэгістраваў? І г. д.

Не можа не звярнуць на сябе ўвагу і іншы момант. Як некалі ў пачатку стагоддзя, ад'язджаючы на заробкі з Расійскай імперыі ў Амерыку, «пан сахі і касы» запісаўся ці то «рускім», ці кім папала, так і цяпер яго нашчадак, грамадзянін суверэмнай дзяржавы, праўда ўжо за магчымасць прадаць варшаўскаму пакупніку бутэльку гарэлкі, не задумваючыся, змяняе ў дакуменце сваю сапраўдную нацыянальнасць. Адно слова — «тутэйшы» з Паўночна-Заходняга краю Расіі...

ПАГАВОРЫМ ПА ШЧЫРАСЦІ

САМІ—І НИХТО ІНШЫ!

[Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.]

чам і як мы хочам, прымаецца. Але ж не ўсё адразу. Хачу сказаць, што мы завяўваем аўтарытэт у дыпламаты-прафесіяналаў. Мы стараемся для рэспублікі здабыць вопыт, які накіраваў чалавецтва, развіцця цывілізацыя дзяржавы, каб нам лягчэй і прасцей ісці да рынкавых адносін, станаўцца дзяржавай, дзе паважанацца правы чалавека, шануюцца дэмакратычныя прынцыпы.

— Якія ж пачуцці агортаюць самога прадстаўніка Беларусі, калі ён глядзіць на яе адтуль, не ведаючы, можа, нашых штодзённых клопатаў і згрызот, і што адчуў ён, ступіўшы на гэтую грэшную зямлю сёння пасля гадавога расстання з ёю!

— У час некаторых падзей на тэрыторыі былога Савецкага Саюза мне было радасна за рэспубліку. За тое, што ў нас няма крывавага канфлікту, што палітычна барацьба ідзе ў межах разважных, цывілізаваных. Цяпер жа я пабыў дома ў адпачынку, і ў мяне дабавілася ў душы трывогі, вялікай трывогі за лёс роднай рэспублікі, за лёс дзяржавы нашай. Чаму? Таму што я не адчуў дзяржаўнай прадуманай сістэмы сцверджання самастойнасці. Тое, што мы аб'явілі нейкія палітычныя акты, заканадаўчыя — гэта добра. Але ж трэба самастойнасць сцвярджаць эканамічна, фінансава ў іншых варунках дзяржаўнай дзейнасці. Вось гэтага жадання я, на жаль, не адчуў. І тады, калі гаварыў з прадстаўнікамі розных партый, і тады, калі чытаў нейкія рашэнні парламента, пастановы ўрада.

І яшчэ адна трывога і боль — гэта адносіны да нацыянальнага. Мяне ашаламіла, наколькі ў нас людзі нізкай палітычнай, духоўнай культуры. Наколькі тут у Беларусі гэта бездухоўнасць шырока разлілася, што ставіцца пытанне: ці трэба беларуская мова? Ці трэба, каб яна была дзяржаўнай? Якая ж у нас можа быць самастойнасць, усвядомленая годнасць, калі няма самага дарагога — паважлівых адносін да роднай культуры, мовы.

Мы абавязкова хочам, каб над намі быў «старэйшы брат». Мы ніяк не можам усвядоміць, што мы гэтую зямлю маем, яна наша і мы самі яе павінны даглядзець. Самі — і ніхто іншы!

— Каб не мы самі, то ніякая русіфікацыя нас бы так не разбэсціла. Мы ж самі адмаўляемся ад свайго. Ці не такі!

— Так, так. Чалавеку хочацца быць не самім сабой, а некім. Змагацца з гэтым, я думаю, можна толькі павышэннем культуры ў самым шырокім сэнсе слова. Калі мы страем з сябе нашу прыніжанасць, зразумем, што мы людзі, нічым мы не горшыя за амерыканцаў ці за французаў, мы таксама народ, калі гэта ўсвядоміць кожны беларус, тады толькі нешта будзе.

Калі ў нас нацыянальная дзяржава, то яна павінна бачыць, што адбываецца, і спрыяць развіццю нацыянальнага. Я супраць таго, каб сілком навязваць беларускую мову, беларускія школы. Не думаю, што гэта дасць вялікую карысць, хутка нешта зменіць. Але я не разумею, калі дзяржава не стварае ўмовы, каб беларуская мова развівалася. Дзяржаве лёгка гэта зрабіць. Як у той жа Амерыцы. Калі чалавек прыязджае і хоча паступіць на работу, то ён павінен ведаць англійскую мову, хаця б на элементарным узроўні.

Так і тут, калі ты хочаш недзе на работу паступіць, то павінен ведаць беларускую мову. Трэба ствараць такія ўмовы, каб наша родная мова патрэбна была людзям.

Дзіўлюся некаторым нашым чыноўнікам, якія сцвярджаюць, што ў Беларусі патрэбны дзве дзяржаўныя мовы. Я разумею, дзеля чаго гэта гаворыцца, але яны забываюць, што адна з дзвюх дзяржаўных моў — беларуская. І калі чалавек у гэтай дзяржаве захоча займаць нейкую пасаду, то ён ад беларускай мовы нікуды не ўцячэ — абавязаны будзе ведаць яе.

— Можна я занадта збочу ад палітыкі, зноў ставячы пытанне пра культуру, але, па-першае, цяпер няма той шчыльнасці, куды б не залезла палітыка, а па-другое, хацелася б знаць думку паэта Генадзя Бураўкіна вось пра што. Апошнімі гадамі ў нас усё чутней заклік некаторых інтэлектуалаў паглыбі-

ца толькі ў сваё. У прыватнасці, выхоўваць дзяцей у школе толькі на нацыянальнай літаратуры — на Коласе і Купале, а не на Пушкіне і Лермантаве. Ці слушна гэта!

— Так ужо атрымалася, што меней за ўсё мы ведаем пра сваё, пра сябе. Нехта некалі ўбіў нам у галовы, што толькі пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі мы і дзяржавай сталі, і культуру займелі. Але ў нас ёсць сваё, як у любога народа, адметнае. І яго трэба шанаваць, вывучаць, выхоўваць на ім палітэні. Ды ведаць толькі сваё — гэтага мала.

І калі мы ў свой час прынялі ў школе Пушкіна, Лермантава, то хай яны будуць з намі! Навошта ж выкідаць іх са школьных праграм. Мне таксама было б сумнавата, калі б я не ведаў гэтых геніяў, калі б я быў абыдзены Львом Талстым, Фёдарам Дастаеўскім.

Але ўсё-такі на зямлі так заведзена, што найбольш адпавядае табе сваё. Ні ў якім разе нельга сцвярджаць, што Пушкін вялікі, а Купала меншы. Не. Купала такі ж вялікі для беларусаў, як Пушкін для рускіх. І толькі ад таго могуць узнікаць такія праблемы — Пушкін ці Купала? — што Купала пакуль свет ведае менш, чым Пушкіна.

Я зноў звяртаюся да дзяржавы: яна павінна спрыяць таму, каб мы маглі як мага больш, як мага глыбей уведаць сваю гісторыю, сваю зямлю, сваіх геніяў. Яны ў нас ёсць, і трэба іх шанаваць, бо яны найбольш поўна выявілі асаблівасці псіхікі і характару беларуса.

— Ведаю, што наша прадстаўніцтва ў Нью-Йорку ўзваліла на свае плечы і такую нялёгкую ношу, як збор гуманітарнай дапамогі ахвярам чэрнобыля і дастаўка яе сюды ў Беларусь. Што самае прыкрае ў вырашэнні гэтай праблемы!

— Самае прыкрае, калі табе за ласку — ніякай падзякі. Часта нашы людзі, атрымаўшы дапамогу з той жа Амерыкі, забываюць самае простае — падзякаваць за яе. Нам гэта вельмі непрыйма, бо людзі, якія ад шчырага сэрца збіраюць дапамогу, хочучы элементарна ведаць: ці деходзіць гэта ўсё тым, каму патрэбна. Яны хочучь

мець сведчанне, што зрабілі добрую справу і што людзі ўдзячныя ім за гэта. Але дачкацца ўдзячнасці адсюль... І зусім ужо дзіка чуць: «Яны нам мала дапамагаюць. Яны павінны больш даваць. Трэба вырваць з іх больш!».

Гэта, на мой погляд, ідзе ад нізкай агульнай культуры. Той свет не вінаваты ў нашай бядзе: Чарнобыль мы нажылі самі. Так, гэта наша трагедыя, але свет не павінен аплачваць нашы памылкі. Дзякуй добрым людзям, што яны ў цяжкі час хочучы нам дапамагчы. Яны даюць столькі, колькі могуць. Сабранае там мы павінны паклапаціцца самі даставіць сюды. У нас жа лічаць: яны сабралі, яны павінны і даставіць нам. Падкрэсліваю: нам ніхто нічога не павінен.

І яшчэ пра адно ў сувязі з дапамогай. Тут выказваюць незадавальненне: не тое даюць. Але ж мы так накрываліся на ўвесь свет: усё ў нас галодныя і голыя, што людзі, пачуўшы наш энк, адпаведна і збіраюць — рэчы, якія ўжо былі ва ўжытку. Калі нам тое не патрэбна, не бярыце, але і не крычыце пра сваю галечу.

Мяне заўсёды непрыйма ўражае, калі чую стогны адсюль: што рабіць — будзе голад! Ды ведаю я сваю зямлю, ведаю людзей, можна жыць горш, цяжэй, гэта — так, але голаду не можа быць, калі ты не лайдзеш. У нас ёсць зямля, ёсць беларуская працавітасць, умельства — які тут голад! Нам трэба навучыцца працаваць і самім сябе забяспечваць. Свет нас утрымліваць не будзе. Дапамагаць нам могуць, спрыяць могуць, але карміць проста так, за тое, што мы такія на свеце ёсць, — не! Свет — цярозы і

— І вось у той свет імкнуцца адсюль нашы беларусы. Асабліва людзі маладзёйшага веку. Гэта дзіўная і трывожная з'ява: тут, у сябе, мы палец аб палец не хочам ударыць, каб зрабіць наша жыццё лепшым, працуем — абы дзень да вечара. Імкнёмся па лепшае на Захад. І там будзем рабіць не так, як у сябе. Чаму ж мы не можам так працаваць у сябе дома!

— Я думаю, таму, што за гады так званай савецкай рэчаіснасці была абсалютна абяцэ-

нена якасць працы. А таксама — сумленнасць у працы. Калі чалавек бачыў, што ён ірве жылы, стараецца з апошніх сіл, а побач нехта лайдае, але атрымлівае тое ж самае, то праца для яго абяцэнвалася. Хітрасць, спрытнасць сталі цаніцца дзяржавай і людзьмі вышэй, чым сумленнасць. Скажам шчыра, што ў нашым грамадстве гэта — жахлівая рэчаіснасць.

І калі наш беларус прыязджае на Захад, дзе ён бачыць, як цэніцца праца, то ён там і робіць нармальна. Гэта па-першае. А па-другое, само асяроддзе не дазваляе яму паразітаваць.

У нас жа сумленна праца пакуль што не набыла такой вагі і каштоўнасці, як там. Я воль гляджу на цяперашні наш рынак (ці як яго назваць). Амаль што няма кааператываў, розных прадпрыемстваў, якія нешта вырабляюць, — усё толькі перапрадаюць: з'ездзіў, некуды, купіў за рубель, прывёз, перапрадаў за дзясятку. Сумленна, шчыра праца і сёння ў нас не ў пашане.

— Што б варта было параіць тым, хто імкнецца ў тую ж Амерыку, у іншыя краіны прадаваць свае рукі і галаву! Ад чаго перасцерагчы!

— Я хацеў бы сказаць тым, хто імкнецца паехаць на Захад, дзве рэчы, пра якія яны павінны цвяроза ведаць. Першае. Каб жыць, можа і лепш, чым тут, трэба будзе працаваць, на перапродажы там фундамент дабрабыту не лабудуеш. Але працаваць трэба будзе цяжка, не так як у нас. Другое. Не першым часе, а для каго і на ўсё жыццё, — ты там чалавек чужы. Там свае парадкі, свае звычкі і традыцыі. Не будзь рабам.

Там іншы свет.

Як гэта важна: бачыць тую рэчачку, што была ў тваім маленстве, тую сцежку, той лес, дзе засталіся твае сляды. Пакуль гэта з табой ёсць, ты нават не заўважаеш, не можаш ацаніць, — што яны для цябе. А калі адарваўся ад роднай зямлі, пачынаеш адразу разумець, што згубіў нешта невымерна дарагое.

Гэта вечныя ісціны.

НА ЗЯМЛІ БАЦЬКОЎ

МЫ ВАС РАЗУМЕЕМ,
АЛЕ ЗРАЗУМЕЙЦЕ І ВЫ НАС

Ва ўрачыстасцях, прысвечаных 1000-годдзю Хрышчэння Беларусі ў ліку іншых замежных гасцей прыняў удзел старшыня прыходу святога Кірылы Тураўскага Кастусь Мерляк і сакратар Васіль Шчэцька. Выкраіўшы пэўную хвіліну з насычанай, багатай на падзеі святочнай праграмы, госці наведлі рэдакцыю «Голасу Радзімы». Аднак часу сапраўды было ў абрэз. Таму, пераказваючы размову з К. Мерлякам, мы абмежаваліся ў асноўным тэмай, якая да гэтай пары яшчэ ніколі не раскрывалася. — Згуртаванне беларусаў у Аргенціне. К. Мерляк падараваў нам сваю кнігу, дзе ўпершыню, як нам здаецца, зроблена спроба даць на аўтабіяграфічным матэрыяле гістарычны агляд беларускай ваенна-палітычнай іміграцыі. Некалькі выняткаў з гэтай кнігі мы вырашылі ўключыць у тэкст, разлічваючы, што яны паслужаць добрым дадаткам да інтэр'ю.

...Не будзе лішнім нагадаць чытачу, што Кастусь Мерляк — вядомы дзеяч не толькі царкоўнага, але і грамадскага

жыцця беларускіх суайчыннікаў у Злучаных Штатах Амерыкі, адзін з актыўных сяброў Беларуска-амерыканскага зааінічанна і Рады БНР.

Вынятка з кнігі [прадмовы]. «У 1960 годзе, вонкі сэсімі Рады БНР К. Мерляк пастанаўіў пагаварыць на тэму «пазіцыі» з прэзідэнтам М. Абрамчыкам сам-насам. Ад гэтага гутаркі К. Мерляк стаўся «ворагам народу» ў БНР. Гэта была самая неабдуманая і блізарукая палітыка М. Абрамчыка і яго дараднікаў. Яна прывяла да дэзарганізацыі ў Радзе БНР, падзелу ў Нью-ёркскім адзеле БАЗА, цывільнага суду БАПУ і падзелу прыходу ў Брукліне і Нью-Ёрку».

У 1947—1954 гадах ён жыў у Аргенціне. А тут багата чаго пабачыла на сваім вяку беларуская іміграцыя, падзеленая савецкімі ідыёлагамі на старую «прагрэсіўную» і новую «нацыяналістычную». І сказанае будзе толькі напалову поўным, калі не дадаць да яго, што і другая сусветная, і «халодная» вайна густа засадзілі гэты падзел буйным і даўга-

вечным зеллем варожасці. Нават там, на Паўднёвым конусе планеты...

Першыя «прагрэсіўныя» яшчэ з 1928 года засноўваюць нацыянальныя культурныя асяродкі; вядуць работу ў Кампартыі Аргенціны, у Славянскім саюзе; збіраюць сродкі на дапамогу Радзіме ў барацьбе з фашызмам; крок за крокам губляюць нацыянальнае змесціва і свядомасць у сваёй трыцы.

Другія тым жа часам ладзяць анты-камуністычную прапаганду супраць Пасольства СССР у Аргенціне і яго права прадстаўляць Беларусь, супраць Славянскага саюза, адкрываюць прадстаўніцтва ўрада БНР у Аргенціне... Менавіта спадар Мерляк у 1948 годзе засноўвае і затым узначальвае Згуртаванне беларусаў у Аргенціне (ЗБА), альтэрнатыўнае шматтысячным таварыствам працоўных імігрантаў, выходцаў з Заходняй Беларусі. У ЗБА ўваходзяць былыя жаўнеры з корпуса генерала Андэрсса, «дыпсты» з Германіі, Італіі, Аўстрыі.

[Заканчэнне на 4-й стар.]

МЫ ВАС РАЗУМЕЕМ, АЛЕ ЗРАЗУМЕЙЦЕ І ВЫ НАС

[Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.]

— Спадар Мерляк, а як сустралі вас, павяненых эмігрантаў працоўных! Ці кантактавалі вы паміж сабой хоць бы на бытавым узроўні?

— Абсалютна ніякіх кантактаў ні на якім узроўні не існавала. На пляцы ў Буэнас-Айрэсе была вялікая гасцініца для эмігрантаў, дзе трэба было жыць, пакуль не дастанеш нейкую работу. На гэты пляц з'язджаліся ўкраінцы, палякі, беларусы, што належалі да Славянскага саюза і гаварылі: «Чого вы, изменники Родины, приехали в Аргентину, едите незеде». Слова за слова — і біцца. Прыходзіла паліцыя і разганяла іх...

— Ці шматлікім было ЗБА?

— Цяпер дакладна не памятаю, спіс сяброў мы не падавалі. Можна лічыць, дзвесце. Сярод першых прыгадаем М. Ланкевіча, А. Карповіча, інжынера Ф. Фаміна, А. Грынкевіча і многіх іншых. Пасля майго пераезду ў Злучаныя Штаты, недзе ўжо пры канцы п'яцідзсятых, згуртаванне пераносіцца на прыватную кватэру. А калі праз шмат гадоў я наведваю Аргенціну і запрасяю іх да сябе, аказалася, што людзі па п'ятнаццаць гадоў не бачыліся.

— У Аргенціне вы былі прадстаўніком урада БНР у выгнанні. У чым заключалася ваша дзейнасць?

— Я атрымаў намінацыю ад старшыні Рады БНР М. Абрамчыка і пачаў працу. Хуткім часам мяне выклікаюць у Каардынацыйны федэральны палітычны аддзел Міністэрства ўнутраных спраў Аргенціны, і паказваюць мандат таксама на прадстаўніцтва Беларусі, выдадзены М. Мінкевічу, зацю прэзідэнта БНР Р. Астроўскага. Я растлумачыў аргенцінцам прычыны ўзнікнення двух урадаў, хай выбіраюць каго

хочуць. Той і будзе прадстаўніком ад беларусаў. Неўзабаве М. Мінкевіч выехаў у далёкую правінцыю лекарам, так што засталіся мы.

Падчас антыкамуністычнай дзейнасці мы афіцыйна рэпрэзентавалі беларускую калонію. Мелі паўгадзіны на радыё, дзе вялі перадачу для суайчыннікаў на іспанскай мове.

Вынятка з кнігі. «...Дыскусійная вальніца прадаўжалася больш за два гады, і вынікам было тое, што вытварыліся два лагеры: прыхільнікаў Крыві і прыхільнікаў Беларусі. ...да прыхільнікаў Крыві належалі пераважна каталікі, жыхары Заходняе Беларусі, а да прыхільнікаў Беларусі пераважна жыхары праваслаўнае Усходняе Беларусі. Аднак гэта ня быў стойкі падзел... Гэта была адна з першых прычын прыхылага падзелу беларусаў на эміграцыі».

— Спадар Мерляк, вы, як казалі, гасцілі на Навагрудчыне ў брата. Якое ўражанне зрабіла на вас беларуская вёска?

— Скажу, што вёска пакінута інтэлігенцыяй. Адсюль вельмі цяжкае становішча складалася адносна нацыянальнай свядомасці. Як яна не даходзіла туды раней, так і не даходзіць цяпер. Людзі падаліся мне дагэтуль застрашанымі. Як я даведаўся, каго вывезлі пасля вайны, добрых гаспадароў, а таксама асаднікаў, нявінных людзей, дык проста жалілі... Трэба думаць, што рабіць.

На развітанне пасля кароткага абмену думкамі ў рэдакцыі Кастусь Мерляк сказаў: «Мы разумем, што вы вымушаны былі рабіць тое, што рабілі, але і вы зразумейце нас».

Вынятка з кнігі. «Ён [Мерляк.— К. Ш.] ніколі беспасрэдна ня браў удзелу ў ніякіх акцыях і экспедыцыях. К. Мерляк на працягу свайго жыцця ніколі ня выстраліў у бок чалавека».

Кастусь ШАЛЯСТОВІЧ.

ВОСЕНЬ.

Фота М. ЖЫЛІНСКАГА.

Далей этнограф не без падстаў адзначае, што маральная культура беларускага народа куды менш прасякнута Усходам, чым, напрыклад, самая блізкая яму па духу маларуская (украінская).— А. Л.] Федароўскі ў пэўным сэнсе мае рацыю, бо ўплыў ўсходняй культуры на культуру беларускага этнасу тлумачыцца не толькі яго геаграфічным размяшчэннем, кантактаваннем з іранска-індыйскімі народамі, але і ўплывам іранскага субстрату на этнагенез украінцаў. Ва ўтварэнні ж беларускага этнасу прымалі ўдзел, акрамя славян (крывічы, дрыгавічы, радзімічы), і балты (літва, нальшчане, явягі і інш.) Вучоны піша, што у жылах беларусаў, акрамя ўласнай крыві, г. зн. крыві крывічоў, дрыгавічоў, радзімічаў, цяжэ яшчэ кроў літоўская, явяжская, польская і ўкраінская. Пэўны ўплыў на этнагенез беларусаў аказалі і крымскія татары, а таксама выхадцы з Польшчы, зямель Лівонскага і Тэўтонскага ордэнаў, Германіі, тэрыторыі сучаснай Літвы, Латвіі, Расіі, Украіны, якія пасяляліся на Беларусі асобнымі калоніямі ў XIII—XIX стагоддзях ці былі захоплены ў палон у выніку войн Вялікага княства Літоўскага з суседнімі дзяржавамі, а потым расселены на беларускіх землях.

Што тычыцца блізкасці духоўнай культуры беларусаў і ўкраінцаў, то яна тлумачыцца шэрагам фактараў этнічнага, дзяржаўнага, сацыяльна-эканамічнага, ваенна-палітычнага, канфесійнага і культурнага характару. Сярод іх важнейшае значэнне мае этнічны фактар. Справа ў тым, што дрыгавічы ў трэцім чвэрці I тысячагоддзя н. э., паводле В. Сядова, уваходзілі нароўні з драўлянамі, палыянамі і вальнянамі ў адзін племянны саюз — дулебы. Таму мова і культура гэтых чатырох плямён былі ў многім падобныя.

Праўноўваючы беларуса з іншымі народамі цэнтральнай і ўсходняй Еўропы, этнограф лічыць, што ён бліжэй за ўсіх стаіць да чэха і немца, аднак

ЦІХІ, ЦЯРПЛІВЫ І ЧУЛЫ НАРОД

БЕЛАРУСІ І ПАЛЯКІ У АСВЯТЛЕННІ М. ФЕДАРОўСКАГА

адрозніваецца, напрыклад, ад апошняга кадсутнасцю парадку, сістэматычнасці і вялікай неахайнасцю. Разам з тым, абодва імі (г. зн. беларусам і немцам).— А. Л.] кіруе толькі розум, не звяклі ў дзеянні звартацца да душы і пачуцця». Заслугоўвае асаблівай увагі думка Федароўскага, што ў беларускіх паданнях і традыцыйных песнях (за выключэннем некалькіх вясельных) Бог з маці Божай і святымі выступае не толькі на фоне візантыйскага ці рымска-каталіцкага, колькі на архаічна-паганскім. У нечым падобную думку выказаў С. Здзярскі ў сваёй рэцэнзіі на I том М. Федароўскага «Люд беларускі на Русі Літоўскай», адзначаючы, што на Беларусі «Бог з'яўляецца як бы азычніцкім Богам, толькі што адзіным».

Характар і паводзіны беларусаў, на думку этнографа, абумоўлены іх тэмпераментам. Паводле Федароўскага, беларусы па сваім тэмпераментам адносяцца да меланхолікаў, на фарміраванне якога аказалі ўплыў клімат і прырода Беларусі. У сувязі з гэтым вывадам вучонага адносна тэмпераменту беларусаў хочацца зрабіць некалькі заўваг. Па-першае, вызначыць тэмперамент якога-небудзь народа бывае даволі цяжка, бо гэта нялёгка часам зрабіць нават у адносінах аднаго чалавека. Вядома, што чалавек у адных сітуацыях можа паводзіць сябе як меланхолік, у другіх як флегматык і г. д. Ды жна, што ў кожнага народа ёсць прадстаўнікі ўсіх чатырох тэмпераментаў. Скажаць, што ўся нацыя складаецца з адных меланхолікаў, дык гэта яўна рабіць нацяжкі. У беларусаў, на маю думку, пануюць тры тыпы тэмпераменту: флегматычны, меланхалічны і сангвінічны. Аднак сярод іх больш флегматыкаў і меланхолікаў, чым сангвінікаў. У той жа час халерычны тып у прадстаўнікоў нашага эт-

насу сустрэкаецца не так часта.

Па гэтай жа прычыне (тып тэмпераменту) пасіўны беларус быццам бы не здольны, на думку этнографа, да самаахвярнасці, нават на разбойніцкія напады і прававыя злачынствы. «Вышэйшых імкненняў, запатрабаванняў ні кроплі ў яго няма з-за цяжкасцей, небяспек...» У такім разе ў Нямеччыне ў мінулым стагоддзі, можа быць, яшчэ менш рабілася прававых злачынстваў, чым на Беларусі, але гэта яшчэ не значыць, што немцы з'яўляліся выключна меланхолікамі, не здольнымі да самаахвярнасці і прававых злачынстваў. Такім чынам, характар паводзіны людзей матывуюцца не толькі тэмпераментам, але і сацыяльна-эканамічнымі, гістарычнымі, культурнымі ўмовамі іх жыцця. На думку вучонага, беларус, як усе тыповыя меланхолікі, маючы халодную галаву, будучы па натуре свабодным, пазбягаючы людзей, быццам бы найменш здольны сярод славянскіх народаў да сумеснага парыву, дзеяння. Таму беларускі народ, піша Федароўскі, не мог дагэтуль даць энтузіястаў, пакутнікаў ідэі, герояў і па гэтай прычыне не мог стварыць палітычнай самастойнасці.

Аднак з вывадам вучонага пагадзіцца можна толькі часткова, бо прадкі сучасных беларусаў аб'ядноўваліся ў барацьбе як супраць знешніх ворагаў (крыжакі, татары, шведы, туркі і інш.), так і згуртаваліся (просты люд) у змаганні супраць уласных прыгнятальнікаў (удзел народа ў вечах XI—XII стагоддзяў, народныя бунты і паўстанні XV—XX стагоддзяў).

Этнограф дае супярэчліваю ацэнку духоўнай сіле і творчай патэнцыі нашага народа. З аднаго боку, ён надавацьвае духоўнай і маральнай магчымасці беларусаў: беларусы, па яго словах, не далі ні прапаведнікаў, ні герояў, ні святых пакут-

нікаў. Разам з тым Федароўскі піша: «У яго прыродзе столькі творчых сіл і такая моц духоўнага пабуджэння да маральнай і разуמוвай дзейнасці», што «Беларусь у далейшай ці бліжэйшай будучыні праславіцца сярод славян як айчына вялікіх мысліцеляў, вучоных і спевакоў».

Беларуская зямля дала шмат адораных асоб, якія пры спрыяльных умовах служылі на карысць роднай айчыны (С. Полацкі, К. Тураўскі, Ф. Скарына, М. Гусоўскі, В. Цяпінскі, браты Вашчанкі, браты Мамонычы і інш.), а пры неспрыяльных вымушаны былі працаваць на ніве навукі і культуры суседніх і іншых народаў (А. Міцкевіч, У. Сыракомля, М. Агінскі, М. Сілівановіч, С. Манюшка, І. Дамейка і інш.). У асобных ж перыяды свайго развіцця наша культура аказала значны ўплыў на культуру, у тым ліку мову, літаратуру, кніжнае мастацтва, жывапіс, нацыянальны роспіс, права і да т. п. літоўскага, латышкага, рускага, польскага, украінскага, нямецкага народаў.

Беларусь дала не толькі буйных пісьменнікаў, паэтаў, мастакоў, але і шчырых змагароў за свабоду айчыны (У. Полацкі, Д. Герадзенскі, К. Астрожскі, Л. Абухавіч, А. Амелікавіч), кіраўнікоў і актыўных удзельнікаў барацьбы ўкраінскага і беларускага народаў 1648—1654 гадоў (М. Крывіцкі, Ф. Гаркуша, Сокалоўскі), кіраўнікоў паўстанняў 1743—1744 гадоў (В. Вашчыла). 1794 года (Т. Касцюшка, М. К. Агінскі), 1830—1831 гадоў (Ю. Кашыц), 1863—1864 гадоў (К. Каліноўскі, Р. Траўгут), рэвалюцыйна-народнікаў (І. Грынявіцкі, А. Бонч-Асмалюўскі, браты Бычковы), дзеячаў рэвалюцыйнага, у тым ліку міжнароднага руху (М. Судзілоўскі, У. Бонч-Бруевіч, П. Лепашыньскі), грамадскіх і палітычных дзеячаў нацыянальна-вызваленчага руху ў Заходняй Беларусі

(Б. Тарашкевіч, С. Рак-Міхайлоўскі, П. Мятла, Г. Валашын), буйных военачальнікаў, арганізатараў і кіраўнікоў партызанскага руху на Беларусі ў час грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў (У. Бонч-Бруевіч, В. Казлоў, М. Каралёў, У. Вашкевіч і інш.). Гэтыя і іншыя факты сведчаць, што Федароўскі суб'ектыўна ацэньваў жыццёвую сілу, духоўную патэнцыю, гістарычнае дзяржаўнае беларусаў і іх тэмперамент.

Закранаючы пытанне гістарычнага прызначэння (місіі) некаторых народаў, у тым ліку беларускага, этнограф мяркуе, што беларусы як ціхі, цярплівы, ураўнаважаны і вельмі чулы на ўсе крывіды народ і які, як ніводзін іншы, захоўвае традыцыі першапачатковай дэбрачыннасці, павінен быць сейбітам добра, справядлівасці, ладу і міру, павінен у значнай ступені пасадзейнічаць ператварэнню ў жыццё прынцыпаў евангелля, вырашэнню сацыяльна-рэлігійных праблем, г. зн. быць для іншых народаў, які ён вобразна выказваецца, жыватворнай расой.

Разважаючы далей пра беларускі характар, Федароўскі сцвярджае, што беларус па сваёй прыродзе — найбольш ідэальны суддзя, пасрэднік, які цэніць вышэй за ўсё згоду, вечна гатовы ладыць і нават зрабіць ахвяру з таго, з чаго б прадстаўнік іншага этнасу, можа быць, ніколі б не зрабіў. У сувязі з гэтым ён піша, што калі б, напрыклад, можна было прымірыць антаганізмы паміж Усходам і Захадам (Федароўскі не дапускае гэтага).— А. Л.] і быў знойдзены нейкі пункт судакранання паміж імі, то яго, безумоўна, не знойшоў бы ўспыльчывы і фанатычна-гарачы ў сваіх пачыненнях паляк, але знойшоў бы разважлівы і стрыманы беларус, бо ён хоць і не здольны, як паляк, з цела зрабіць ахвяру, але лёгка яе зрабіць з духу, ставячы і «богу свечку і чортаві нават дзве» для святой згоды і заўсёды мілага міру.

У канцы нарыса Федароўскі дае суайчыннікам наказ, каб у час нацыянальнага адраджэння беларусаў палякі дапамагалі сваім суседзям не толькі з-за ўдзячнасці да іх, але і па прычыне гістарычнай місіі польскага народа.

Анатоль ЛІТВІНОВІЧ.

Седов В. В. Восточные славяне в VI—XIII вв. М., 1970. С. 92—93.

Марына ЦВЯТАЕВА

ЛЮБІМАЕ ДЗІЦЦЯ БОГА

Да 100-годдзя Марыны ЦВЯТАЕВАЙ

Некалі я лічыла: пра генія мае права пісаць толькі геній. Калі стала дарослай, зразумела, што геніяў — мала, а тых, каму хочацца пісаць, значна больш. Але пісаць пра Цвятаеву? Пра тую, якая вышэй усялякі слоў, бо сама стварала іх, якая сказала пра сябе ўсё: і пра тую, што жыла, і пра тое, што будзе з ёю, калі не будзе ўжо нічога.

Трагічны лёс для паэта ў Расіі быў непазбежнасцю, а талент — прысудам. Каму, як не ёй, было гэта ведаць. Адвечная «белая варона», якую не заўсёды разумелі нават самыя блізкія, ці была яна шчаслівай? Была, як бывае шчаслівым сапраўдны творца, які стварыў нешта і ўбачыў, што гэта добра. Была, нягледзячы на ёю самою сказанае: «Паміж паўнатою жадання і выкананнем жаданняў, паміж паўнатою пакут і пустатой шчасця мой выбар быў зроблены ад нараджэння». Гэтай фразай яна не самога шчасця выракалася, а яго агульнапрынятага разумення, спрощанага аб'ектыўнага, супраць якога паўстае любая сапраўдная асоба.

«Ніколі не гаварыце, што так усе робяць: усе заўсёды дрэнна робяць, калі так ахвотна на іх спасылаюцца. Ва «ўсіх» ёсць другое імя — ніхто, і зусім няма твару — прабел. Ну, а калі вам скажуць: «Так ніхто не робіць (не апрацаецца, не думае і г. д.) — адказвайце: «А я — хто!» Так, Марына Цвятаева была хто. Ёй ніколі не было проста — ні ў жыцці, ні ў вершах. Хаця, калі чытаеш яе, у гэта не верыцца: такія лёгкія і зграбныя вершы, так выключна дакладна знойдзена месца кожнаму слову. Яе вершы — не канструкцыі, яны — адліўкі, цэльныя і непадзельныя, істынныя ўгаданай адзінай магчымай ідэальнай формы. Адкуль гэта? «Усялякі радок — супрацоўніцтва з «вышэйшымі сіламі»... А як жа інакш, калі «...жывучы з вершамі э... да з таго часу, як нарадзілася — толькі гэтым летам даведлася ад свайго выдаўца, што такое хэрэй, што такое ямб, дактыль. Я жыў — і, значыць, пішу — па слыху, г. зн. на веру, і гэта

мяне ніколі не падманвала». Яе паэзія была жаночай, але не жаночай — напісаная цвёрдай мужчынскай рукой. Яна ніколі не была (і сама сябе не называла) паэтэсай. Толькі — паэт.

Не многа шанцавання было ў складаным лёсе Марыны Цвятаевай, але першалачаткова, бяспрэчная ўдача — яе сям'я. Бацька, Іван Уладзіміравіч Цвятаеў, прафесар Маскоўскага ўніверсітэта, пазней — дырэктар Румянцаўскага музея і заснавальнік Музея імя Пушкіна. Маці, таленавітая піяністка, якая добра ведала і вельмі тонка адчувала музыку. Строгае і падкрэслена духоўнае жыццё ў доме — вось тая атмасфера, якая фарміравала яе моцны і самастойны характар. Першыя зборнікі, прызнанне, Кактэбель, коханне — усё гэта было, было да таго моманту, які падзяліў на «да» і «пасля» жыццё цэлай краіны. Рэвалюцыйная Расія выціснула Цвятаеву з сябе, выштурхнула, як іншароднае непатрэбнае цела. Маладая краіна была бяздумна шчодрай і бесклапотнай, як дзіця, якое ламае і губляе каштоўныя рэчы, не задумваючыся ні пра іх вартасць, ні пра тое, адкуль узяць новыя. Гавораць, у вялікім арганізме рэакцыі замаруджаны, і боль ад гэтай страты мы адчуваем толькі зараз. А тады — гадзі эміграцыі, чужыя краіны, чужыя людзі, жабрацтва, немагчымаць падаць голас, вяртанне дамоў, зневажанне, расстанні, смерць. Аднойчы страціўшы сваю «экалагічную нішу», яна ўжо ніколі не змагла знайсці сабе месца — ні ў Чэхіі, ні ў Парыжы, ні ў сэрцах тых, каго любіла. Ні ў Елабуге. Чаму Цвятаева пакіннула з сабой? Што было дакладнай прычынай яе ўчынку? Пра гэта можна толькі здагадвацца. Мне ж падаецца, што ў яе проста была зусім іншая, не такая, як ва ўсіх (і ўсяго) навакол, група крыві. І спроба прызывацца да жыцця і людзей, якая працягвалася ўсё яе жыццё, у рэшце рэшт скончылася поўным крахам.

«А ведаецца, Пастэрнак, вам трэба пісаць вялікіх рэч», — піша яму Марына ў 1923 годзе. Ці думаў пра яе Барыс Леанідавіч, калі пісаў раман «Доктар Жывага», хто ведае? Але яна аказалася адной з тых, пра каго ён, — пясчынкі, падхопленай ўдарнай хваляй рэвалюцыйна-асоба, лёсам якой так несправядліва распарадзіўся час, гісторыя, людзі... «Я сама абрала свет нечалавекаў, што ж мне наракаць?»

Гэта было з паэтам і да яе: чым больш узвышаны імкненні, думкі і пачуцці, тым больш настойліва лёс акупае ў побыт. У поўнай меры паспытала гэта і Цвятаева. І можа, менавіта на вастрыі гэтай невырашальнай супярэчлівасці і нараджалася прадракальная здольнасць, па словах Пастэрнака, «знацца з будучыняй у быццё», якая дала лепшае ў рускай паэзіі. Што зробіш, паэты — любімыя дзеці Бога, мабыць, таму яны так часта ў сваім зямным жыцці праходзяць хрэсны шлях, выкупляючы нашы грахі. Але, як любімыя дзеці, Господзь выслуховае іх першымі і адказы дае больш хутка...

За што любяць Цвятаеву? За тое ж, за што і ўсіх іншых паэтаў, пра гэта таксама сказала яна сама: «У чужым мы заўсёды любім сваё». Чым больш паклонікаў у паэта, тым больш людзей знайшлі ў ім сваё, заветнае, тым пра большую колькасць іх ён сказаў тое, што толькі яны самі пра сябе і ведалі.

Усё ў жыцці мае здзіўнае і дасканалае завяршэнне, усё. Вершы Марыны Цвятаевай загучалі на мове зямлі, дзе амаль паўвека таму пралілася яе кроў, кроў адзінага і горача любімага сына, які загінуў і пахаваны на Беларусі. Я не мовазнаўца, але мне падаецца, што беларуская мова асабліва добра «падыходзіць» да вершаў Цвятаевай. Пяшчотная і ласкавая, прасякнутая музыкой і кожным гукі, яна здольная перадаць унутраную напеўнасць Марыніных вершаў. І хто ведае, можа гэтыя пераклады наблізяць да некага вершы вялікага паэта, і новыя чытачы з'явіцца ў «балійрыні Марыны» (як яна сама сябе называла), моцнай жанчыны, якой так хацелася быць слабай і якой так і не надалася такая магчымасць.

Вераніка ЧАРКАСАВА.

Вершы М. Цвятаевай на беларускую мову пераклала Вялянціна АКОЛАВА.

БЯССОННІЦА

З чыстай ласкай, без агляды,
Нехта цінькае ў сасне.
Чарнабровое дзіцятка
Мне прымроілася ў сне.

Так вась з чырвані-сасонкі
Жаркай капае смала.
Так вась ноччу стрункай тонкай
Рэжа сэрца кроў-піла.

Жнівень — астры,
Жнівень — зоркі,
Жнівень — гронкі
Вінаграду і рабін
Іржавых — жнівень!

Паўнаважным, дабрадзейным
Яблыкам сваім імперскім,
Як дзіця, гуляеш, жнівень,
Як далонню, гладзіш сэрца
Іменем сваім імперскім:
Жнівень — сэрца.

Месца позніх пацалункаў,
Ліўняў і маланак позніх!
Ліўняў зорных —
Жнівень — месца
Ліўняў зорных.

Рукі люблю цалаваць,
І дзеянні імёны даваць,
І яшчэ —
Расчыняць дзверы
Цёмнай начы — насцеж!

Сціснуць скроні
Далоньмі
І слухаць,
Як крокі лягчэюць,
Як вецер здзічэлы
Будзіць бяссонны лес.

Ах, ноч!
Дзесьці бяруць ключы.
Сны — на далоні.
Сны — на плячы.
Дзесьці ў начы
Чалавек тоне.

Ты ўчора ўсё ў мой бок
А сёння — позіркі раскосыя!
Ты ўчора ноч са мной сядзеў,
А сёння сэрцы — базгалосыя.

Разумны ты. Дурніца я.
Жывы, а я — нібы распятая.
За ўсіх жанчын віна мая:
«А ў чым, мой любі,
вінавата я!»

І слёзы ёй — вада, кроў — боль,
Вада — крывёй, слязьмі памылася.
Ці ж маці! Мачаха-любоў:
— Суда не знае і не міласці.

Развозяць мілых караблі,
Дарога зімамі зацятая.
І стогн стаіць па ўсёй зямлі.
«А ў чым, мой любі, вінавата я!»

Ты ўчора ж каля ног ляжаў,
Раўняў з кітайскаю дзяржаваю.
Раптоўна ручанькі разжаў...
Лёс, як капейка стаў іржава!

Дзетазабойцай на судзе
Стаю нямылая, заклятая.
І ў пекле выравецца з грудзей:
«А ў чым, мой любі, вінавата я!»

Спытаю ступ, начлежны дом,
За што цярплю, гаротная!
Адцалаваў цішком, тайком.
Другую лашчыш... Я ж
свабодная!

Жыць прывучыў мяне ў агні.
З ільдамі стэпу я засватана!
Вось колькі, любі, ўсёй віны!
А ў чым, мой любі, вінавата я!

Хай ценя ступае за табой!
Мой зрок цяпер не
палюбоўніцы.
Дзе адступаецца любоў,
Туды прыходзіць смерць-
садоўніца.

Спадуць на дол і карані,
Плады ад яблыні багатых...
За ўсё даруў, за ўсё віні,
А ў чым, мой любі, вінавата я!

БАБУЛІ

Прадаўгаватага твару авал,
Чорнай сукенкі раструбы...
Свецца бабуля, а хто цалаваў
Вашы дзівочыя губы!

Рукі, што ў ноч адмыкалі замкі,
Вальсы Шапэна ігралі...
Музыка лёсу гучыць праз
Локанаў свецяць спіралі.

Цёмны, круты і суровы пагляд,
Так не глядзяць маладзіцы
Свецца бабуля, ды хто вы!

Колькі магчымасцей вы не змаглі!
І немагчымасцей колькі
Канула ў вечную прорву зямлі.
Дваццацівёсная полька!

Дзень невіноўны быў,
вечер быў свеж.
Цёмныя зоры паснулі.
Свецца бабуля, пачуццяў
Вы свой мне ў сэрца кінупі!

І. РАГАЧОЎ: АБ ЧЫМ РАСКАЗВАЕ НАЗВА?

ГОРАДУ—850 ГАДОЎ

На гербе Рагачова ў ніжняй частцы шчыта ў залатым полі адлюстраваны чорны бараноў рог. У верхняй частцы — намалёваны традыцыйны царскі двухгаловы арол. Такі герб быў дадзены гораду 16 жніўня 1781 года, прыкладна ў адзін час з атрыманнем гербаў іншымі гарадамі былога Магілёўскага Намесніцтва, далучанымі да Расіі ў 1772 годзе. Цяпер ад былога герба па зразумелых прычынах засталася толькі адна, ніжняя частка шчыта.

Герб Рагачова, па задуме яго стваральнікаў, сімвалізаваў імя горада. У складзе назвы Рагачоў сапраўды маецца каранёвая частка рог. Але ж сама назва гістарычна мела зусім іншае значэнне. І з выявай баранова рога яе звязвалі выключна знешнія, апасродкаваныя асацыяцыі.

Традыцыйна дадзенаю геаграфічную назву тлумачаць пры супастаўленні са старажытнарускім словам рогъ у значэнні «мыс» (горад упер-

шыню згадваецца ў старажытнарускім час у Іпацеўскім летапісе пад 1142 годам). Пры такім тлумачэнні спасылка на тое, што Рагачоў узнік пры сутоках Дняпра і Друці, гэта значыць ля «рога», рог тут разумецца менавіта як мыс, выступ, стрэлка пры зліцці рэк, лука ракі і г. д. Зрэшты, слова рог у даным выпадку можна разумець і ў «беларускім сэнсе» — як «вугал» (пры зліцці Друці і Дняпра ўтвараецца рог — вугал, дзе і размешчаны Рагачоў).

Такія тлумачэнні былі б, магчыма, і прымаальнымі, калі б не дзве акалічнасці. Па-першае, многія старажытнарускія гарады ўзніклі якраз пры злучэнні малой і больш вялікай рэк, гэта значыць «на рагу». Аднак чамусьці пасяленні не атрымлівалі ўсе выключна адно і тое ж адпаведнае найменне.

Па-другое (што больш істотна), у назве Рагачоў вычляняецца ўтваральная аснова Рагач-, а зусім не Рог-, як

напрыклад, у найменнях вёсак Рог Петрыкаўскага, Кіраўскага і Салігорскага раёнаў Беларусі ці ў назве горада Рogaў у Кіеўскай зямлі (згадваецца ў старажытнарускім час у летапісным запісе пад 1194 годам).

На нашу думку, аснова Рагач-, хутчэй, можа мець антрапанімічнае паходжанне, гэта значыць, выходзіць да асабовага імя Рагач ці такой жа мянушкі, якія насіў нейкі чалавек, верагодны князь ці правадыр той групы, што асвойвала зручную з розных пунктаў гледжання пляцоўку пры ўпадзенні Друці ў Дняпр. Такім чынам, Рагачоў — горад Рагача.

Такая мянушка — Рагач ці яшчэ Рагаль — была даволі ўжывальнай у старажытнарускі час. Яе надавалі чалавеку магутнаму, дужаму, бо паныце рог у далёкім мінулым у славян і ў іншых народаў асэнсоўвалася як сімвал жыццёвай сілы, урадлівасці, багатага. Адпаведнае слова ў старажытнаіндыйскіх гавор-

Сённяшні Рагачоў.

ках (санскрыт) азначала «дрэва» (сімвал росту, жыцця). Слова рог у літоўскіх дыялектах сімвалізавала алтар, адсюль — «Свентырог» (Святы Рог) — месца, дзе пазней узнік горад Вільна. Нагадаем таксама выразы з вядомага слоўніка У. І. Дале: рогом стереть — «сілаю, уладаю», они рогато

живут — «у дастатку, багата»; рогач — «чалавек магутны». Нарэшце, нельга не ўспомніць і імя полацкага ўладара X стагоддзя Рагвалода — «уладальніка рога», гэта значыць — сілы, багата, улады.

Аляксандр РОГАЛЕЎ,
кандыдат філалагічных навук.

СУСТРЭЧА ДВУХ СВЕТАЎ

Споўнілася 500 гадоў з таго часу, калі сярэднявечная Еўропа, так званы Стары Свет, дазналася пра новыя землі. Хрыстафор Калумб шукаў шляхі ў Індыю і ўбачыў абрысы новага кантынента. Той Новы Свет мы завяём Амерыкай. Яна, як тая Поўня, канешне ж, паўплывала на гісторыю ўсіх краін, а такса-

ма і на лёс нашых продкаў, жыццядзейнасць таго народа, які сёння вядомы на планеце пад назовам беларускі. Так, многа было адрознага між Старым і Новым Светам. Напрыклад, між вольнымі амерыканскімі прэрыямі і кратамі менскай «амерыканкі», унутранай турмы НКУС, — розніца вялікая... Але заг-

лянула сонца і ў таталітарныя бэсэраўскія лёхі, і зараз беларусы Амерыкі і беларусы Еўропы могуць зазірнуць адзін аднаму ў вочы. Гэтыя радкі якраз і ёсць тымі «паглядамі» праз якія, што ўвайшлі ў «Дыярыўш майго адкрыцця Амерыкі».

Сяргей ПАНІЗЬНІК.

Калумбі! І сёння не лаўчыся:
з пад ветразяў суровы Час глядзіць.
Нам зноў патрэбна
зберагчыся,
два Светы праўды ўмаладзіць.

У Віцебску матулечка жыве.
Яе вайна дасюль штыком штурхае.
...Як місіс Лоўлар рада трава!
О, як дачушка Ала уздыхае!

...І толькі Данчык ведаў: мама Юля!
накукавала стрэчу, як зязюля.

«Арсеньнева...» Напашаны, боюся
сказаць: яна — дар Бога Беларусі.

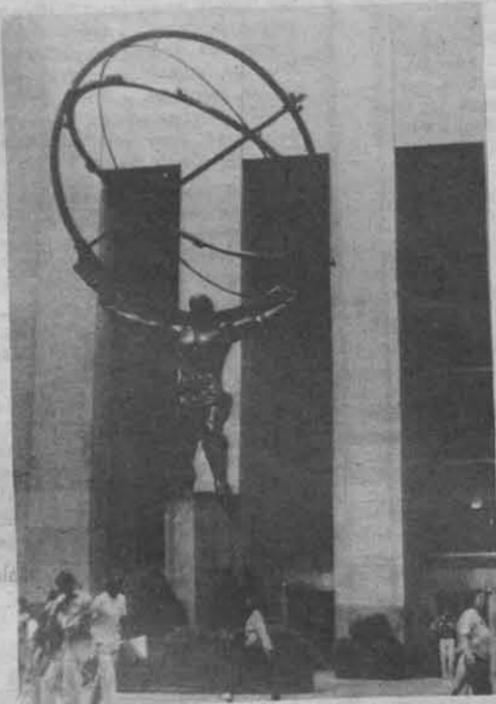
Шаптаўся «Полацак» гуллівя...
Устаў. Пазваў, нібы ў паход:
«...Зрабі свабоднай, зрабі шчаслівай
Краіну нашу і наш народ».

Перад Чыкага разгубіўся ўраз:
з трубы — агонь;
вунь дым плыве навобмацак...
Як быццам прада мною Наваполацак,
дзе вісне над Дзвіною сіні газ.

Вялікую разлегласць не прамерыць
і не падблізіць нам мацерыкі...
Што застаецца? А застаецца верыць
у нетры сэрца, у прасцяг рукі.

Няхай візіт мой быў кароткі
(пасля яго — хоць памірай!),
я паўтарыў Дарогу Проднаў
у пекла, у чысцей, у рай.

Спазнаў трагедыю калізій —
зямляцкіх незямных нягод
(з Чурывава якісь Панізьнік
таксама праліваў там пот).

Спазнаў і нацыі памеры,
народа роднёўскага лес...
Партыйныя функцыянеры
няхай цяпер сігналяць «SOS!»

...Пасля галгофаў ўсіх Америк
уваскрасе н а ш Хрыстос.

¹ Спадарыня Юля паспрыяла першай сустрэчы пасля вайны Ганны Іванаўны Дземяншчонак і яе дачкі Алы.

² «Полацак» — беларускі культурны цэнтр у Кліўлендзе (штат Агаё).

³ Радок з верша Наталлі Арсенневай «Малітва за Беларусь».

БЫЛА ЗАКЛАПОЧАНА ЛЁСАМ БЕЛАРУШЧЫНЫ

У пачатку кастрычніка ў Віленскім педагагічным універсітэце адбылося святкаванне стогадовага юбілею Людвікі Антонаўны Войцік (Зоські Верас) — вядомай беларускай пісьменніцы і грамадскай дзяячкі, якая большую частку свайго жыцця пражыла ў Вільні. Арганізавалі яго і прынялі ўдзел у чытаннях прадстаўнікі Згуртавання беларусаў свету «Бацькаўшчына», Скарынаўскага культурна-асветнага цэнтра, Асацыяцыі беларусістаў Літвы, кафедры беларусазнаўства факультэта славістыкі Віленскага педагагічнага ўніверсітэта, беларускіх суполак у Вільні.

У дакладах і ўспамінах Лявона Луцкевіча, Адама Мальдзіса, Алеся Вялічкага і іншых неаднаразова гучала, што Зоська Верас заўсёды была вельмі заклапочана лёсам беларушчыны ў Вільні, станам беларуска-літоўскіх нацыянальных адносін, ад якіх і цяпер залежыць лёс беларускай прысутнасці ў старажытнай сталіцы Вялікага княства Літоўскага, пераемнасць традыцый і перспектывы. Ішла размова і пра надзённыя справы беларусаў Літвы: аднаўленне Віленскага беларускага музея, экспанаты якога паранейшаму захоўваюцца ў розных архівах, экспазіцыях і запісках іншых музеяў літоўскай сталіцы; стварэнне

беларускай гімназіі ў Вільні; абмен літаратурай; пра сітуацыю ў галіне перакладу (апошняя беларуская кніга на літоўскай мове выйшла яшчэ ў 1990 годзе). Старшыня Літоўскай асацыяцыі беларусістаў Альма Лапінскене скардзілася на змену назваў «Літва» на «Летува», «літовец» на «летувіс», што ўкараняюць апошнім часам «ЛІМ» і «Наша ніва», а літоўцы ўспрымаюць як крыўду і непаразуменне. Гучалі таксама заклікі стварыць умовы для нацыянальнага жыцця літоўцаў у Беларусі хоць бы на тым узроўні, якім забяспечаны віленскія беларусы.

Такім чынам, стогадовы юбілей Зоські Верас стаў добрай падставой для сур'ёзнай размовы аб праблемах літоўска-беларускіх адносін, для пошуку ўзаемазбліжэння.

СПОРТ

НАМЕЧАНЫ АЛІМПІЙСКІ БАЛЬ

Удзельнікі Алімпійскіх гульняў, іх трэнеры, спартыўная грамадскасць рэспублікі сталі першымі гледачамі ў новым тэатральным сезоне, які адкрыўся ў тэатры Янкі Купалы. Папярэднічаў гэтаму ўрачысты вечар, наладжаны Прэзідыумам Вярхоўнага Савета Беларусі ў гонар пераможцаў Алімпійскіх гульняў у Альбервілі і Барселоне. Старшыня Вярхоўнага Савета Станіслаў Шушкевіч высока ацаніў выступленне беларускіх спартсменаў на Алімпійскіх гульнях, якія ўнеслі тым самым важкі ўклад у прызнанне рэспублікі на міжнароднай арэне як самастойнай дзяржавы. Вялікай групе атлетаў і іх трэнераў уручаны Ганаровыя граматы, Граматы Вярхоўнага Савета, памятныя падарункі. Прагучала многа цёплых слоў у адрас спартсменаў і іх трэнераў, ветэранаў спорту. За 40 гадоў удзелу ў алімпійскім руху ў рэспубліцы накоплены вялікі вопыт, склаўся добры традыцыі. Менавіта гэта паслужыла нагодай для спартыўнай грамадскасці рэспублікі правесці 11 снежня ў Палацы спорту «Алімпійскі баль».

«СЕРАБРО» СУПЕРЛЭДЗІ

У пачатку 1992 года ў Маскве праходзіў вельмі прадстаўнічы міжнародны турнір па сучаснаму пяцібор'ю сярод жанчын на права насіць тытул «Суперлэдзі». У вельмі напружанай барацьбе перамагла Жанна Далгачова з Гомеля. А да гэтага яна стала чэмпіёнкай Еўропы, заваявала Кубак свету.

І вось новы поспех суперлэдзі. На чэмпіянаце свету па сучаснаму пяцібор'ю, які праходзіў у сталіцы Венгрыі Будапешце, Жанна Далгачова заваявала сярэбраны медаль. Адзначым, што Гомель выхаваў і чэмпіёна свету па сучаснаму пяцібор'ю сярод мужчын. Ім з'яўляецца Аляксандр Барысенка.

ЮНЫ ЧЭМПІЁН

Упершыню на чэмпіянаце свету па шахматах сярод юнакоў і дзяўчат, які праходзіў у нямецкім горадзе Дуйсбургу, Беларусь выступала самастойнай камандай. Рэспубліка выставіла дзесяць удзельнікаў ва ўсіх пяці ўзроставых групках. І дэбют юных беларускіх шахматыстаў быў шчаслівым.

Зусім нечаканым для ўсіх стала ўзыходжанне на чэмпіёнскі п'елестал чатырнаццацігадовага мінчаніна Юрыя Ціханава. Юра — выхаванец дзіцячай спартыўнай школы № 11 па шахматах. Ён стаў першым чэмпіёнам свету па шахматах у асабістым заліку за ўсю гісторыю Беларусі.

НА ЗДЫМКУ: чэмпіён свету па шахматах сярод юнакоў Юрый ЦІХАНАЎ з уручаным яму прызам.

Фота Г. СЯМЕНАВА.

Рэдактар Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ЗАСНАВАЛЬНІК:

Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства «Радзіма»).

НАШ АДРАС:

220600, МІНСК, ПРАСПЕКТ
Ф. СКАРЫНЫ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80,
33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голас Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Газета адрэзана ў друкарні
«Беларускі Дом друку»
Тыраж 5 500 экз.
Індэкс 63854. Зак. 1904.
Падпісана да друку 19.10.1992.